

Adam KWIATKOWSKI

Akademia Pomorska w Słupsku

Instytut Bezpieczeństwa i Zarządzania

adam.kwiatkowski@apsl.edu.pl

<http://orcid.org/0000-0002-0054-6375>

<https://doi.org/10.34739/dsd.2023.01.03>

BEZPIECZEŃSTWO POLSKI W ŚWIETLE DZIAŁAŃ WOJENNYCH ROSJI NA UKRAINIE

ABSTRAKT: W artykule opisano stan bezpieczeństwa militarnego Polski w latach 2014-2022 na podstawie analizy dokumentów rosyjskich i polskich. Przedstawiono oficjalne wypowiedzi przywódców politycznych w mediach oraz poglądy autorów zajmujących się problematyką bezpieczeństwa Polski. Artykuł rekomenduje kierunki działań poprawiające bezpieczeństwo Polski w aspekcie działań wojennych Rosji na Ukrainie. Poszukując odpowiedzi na pytanie: Jaki wpływ na bezpieczeństwo Polski mają działania wojenne Rosji na Ukrainie?, studiowano literaturę przedmiotu, przeprowadzono analizę dokumentów rosyjskich i polskich oraz oficjalnych wypowiedzi przywódców politycznych w mediach, a także poglądów autorów zajmujących się problematyką bezpieczeństwa Polski. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że Polska samodzielnie nie byłaby w stanie na obecnym etapie modernizacji armii odeprzeć ewentualnej agresji Rosji na nasz kraj. Jedynie ścisła współpraca z Paktem Północnoatlantyckim oraz rozlokowanie większej ilości wojsk amerykańskich na obszarze RP i państw flanki wschodniej daje gwarancje bezpieczeństwa naszego państwa. Przywołane w artykule treści mają na celu aktualizację opinii na temat stanu bezpieczeństwa Polski w czasie działań wojennych na Ukrainie.

SŁOWA KLUCZOWE: siły zbrojne, Sojusz Północnoatlantycki, bezpieczeństwo, zagrożenie, Polska, Rosja

SECURITY OF POLAND IN THE LIGHT OF RUSSIA'S MILITARY ACTIONS IN UKRAINE

ABSTRACT: The article describes Poland's military security in the years 2014-2022 based on the analysis of Russian and Polish official documents. Official statements of political leaders in the media and views of authors dealing with the issues of Poland's security were presented. The article recommends directions for actions to improve Poland's security in the face of Russian military operations in Ukraine. In search of an answer to the following question: What impact do Russia's military operations in Ukraine have on Poland's security?, the author studied the subject literature, Russian and Polish documents and official statements of political leaders in the media, as well as the views of authors dealing with Polish security issues. The results of the conducted research indicate that Poland alone would not be able to repel a possible Russian aggression at the current stage of modernization of the army. Only close cooperation with the North Atlantic Treaty Organization and the deployment of more American troops in the territory of the Republic of Poland and the states on the eastern flank guarantee the security of Poland. The content cited in the article is intended to update the opinion on the state of Poland's security during the military operations in Ukraine.

KEYWORDS: armed forces, North Atlantic Treaty Organization, security, threat, Poland, Russia

WPROWADZENIE

Bezpieczeństwo Polski z uwagi na sytuację na Ukrainie i na granicy polsko-białoruskiej jest mocno zagrożone. Należy brać pod uwagę możliwość rozprzestrzenienia się konfliktu zbrojnego. Dla Polski, ale i Europy, zwłaszcza sytuacja na Ukrainie jest szczególnie niebezpieczna. Rosja realizuje agresywną politykę, wykorzystując siłę militarną w celu wywierania presji.

Jaki wpływ na bezpieczeństwo Polski mają działania wojenne Rosji na Ukrainie? W tym artykule podjęto próbę znalezienia odpowiedzi na to pytanie. Jest to jednocześnie problem badawczy przedmiotu badań, model bezpieczeństwa Polski. Przyjęto, że model to wzorcowa procedura postępowania, zbiór działań nakierowanych na elastyczne zarządzanie bezpieczeństwem państwa. Poszukujemy odpowiedzi na poniższe pytania szczegółowe:

- W jakiej fazie rozwoju organizacyjnego jest armia polska?
- Jakie działania w zakresie zarządzania bezpieczeństwem podejmuje państwo polskie?
- Czy podejmowane działania w zakresie zarządzania bezpieczeństwem państwa są efektywne i skuteczne?
- Jakiego wsparcia od sojuszników oczekuje państwo polskie w obliczu wojny na Ukrainie?
- Jakie korekty należy wprowadzić do modelu zarządzania bezpieczeństwem militarnym państwa polskiego w świetle działań wojennych Rosji na Ukrainie?
- Za pomocą jakich działań można zwiększyć bezpieczeństwo Polski?
- Jakie ryzyka towarzyszą realizowanym i sugerowanym do realizacji działaniom?

W artykule opisano stan bezpieczeństwa militarnego Polski w latach 1990-2022, dokonano analizy dokumentów rosyjskich i polskich. Przedstawiono oficjalne wypowiedzi przywódców politycznych w mediach oraz poglądy autorów zajmujących się problematyką bezpieczeństwa Polski.

Przyjęto następujące założenie badawcze: Na bezpieczeństwo państwa polskiego wpływ ma jego potencjał militarny i potencjał militarny sojuszników, które posłużyło do sformułowania hipotezy: Sukcesywne zwiększanie nakładów na polską armię poprawia bezpieczeństwo Polski i jej sojuszników i zwiększa ochronę tych państw przed agresją Rosji.

Cel główny artykułu to rekomendowanie kierunków działań, które powinny poprawić bezpieczeństwo Polski w aspekcie działań wojennych Rosji na Ukrainie. Dla zrealizowania tak zdefiniowanego celu sformułowano następujące cele cząstkowe o charakterze poznawczym i użytecznym. Uporządkowano podstawowe kwestie terminologiczne i zrekonstruowano model zarządzania bezpieczeństwem państwa. Zidentyfikowano fazy rozwoju organizacyjnego armii polskiej, działania podejmowane przez państwo polskie w zakresie kształtowania polityki bezpieczeństwa państwa i luk kompetencyjną w armii polskiej. Wskazano kierunki działań poprawiających zarządzanie bezpieczeństwem państwa w świetle prowadzonej przez Rosję wojny na Ukrainie.

ORGANIZACJA ARMII POLSKIEJ W LATACH 1990-2022

W jakiej fazie rozwoju organizacyjnego jest armia polska? Rok 1990 to rok zmiany ustrojowej w Polsce. Wraz z nią pojawiła się konieczność reformowania sił zbrojnych zdolnych do realizacji zadań w nowych uwarunkowaniach geopolitycznych. Zapoczątkowano restrukturyzację i modernizację naszego potencjału militarnego. Zaczęto stopniowo, w miarę możliwości, wymieniać przestarzały sprzęt wojskowy.

Na początku 1996 r. cywilne i wojskowe władze odpowiedzialne za proces modernizacji i transformacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej rozpoczęły prace nad programem głębokich zmian w obrębie polskiej obronności, który zatytułowano *Armia 2012*. Jednym z zasadniczych punktów tego programu było dokonanie ilościowej redukcji personelu wojskowego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej¹. „W marcu 1999 r. Polska została przyjęta do NATO, Siły Zbrojne RP miały 240 tys. żołnierzy”². Na początku 2000 r. podjęto prace nad nowym kształtem organizacyjnym Sił Zbrojnych RP. „W ich rezultacie w styczniu 2001 r. przyjęto Program przebudowy i modernizacji Sił Zbrojnych RP na lata 2001-2006”³. W styczniu 2003 r. przyjęty został kolejny Program rozwoju Sił Zbrojnych RP, obejmujący lata 2003-2008. W nowym programie utrzymywano dotychczasową liczebność wojska na poziomie 150 tys. żołnierzy. Przewidywano niewielkie zmiany organizacyjne ukierunkowane na zwiększenie zdolności bojowych, tak aby do końca 2008 r. 1/3 Sił Zbrojnych spełniała standardy NATO⁴. W drugiej połowie 2004 r. Zarządzeniem nr 25/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 1 października 2004 r.⁵ został wprowadzony Program rozwoju Sił Zbrojnych RP na lata 2005-2010. „Jego celem było zwiększenie ilości jednostek w pełni uzawodowionych, przygotowanie sił gotowych do działań poza obszarem kraju oraz zwiększenie możliwości ich przerzutu na oddalone teatry działań”⁶. W wyniku przeprowadzonych zmian organizacyjnych w 2005 r. Siły Zbrojne RP liczyły 141,5 tys. żołnierzy⁷. Od 2005 do uzbrojenia Polski dołączyły wielozadaniowe myśliwce F-16, samoloty transportowe CASA C-295M i C-130 Hercules oraz transportery opancerzone Rosomak, czołgi Leopard 2, lekkie śmigłowce SW-4 oraz przeciwpancerne pociski rakietowe SPIKE. „W 2007 r. wprowadzono kolejny Program rozwoju Sił Zbrojnych RP na lata 2007-2012. Założono w nim zmniejszenie ogólnego stanu wojska do 100 tys. żołnierzy, co związane było z przewidywanym procesem jego profesjonalizacji i zawieszeniem poboru żołnierzy służby zasadniczej w 2010 r.”⁸. Kolejny okres modernizacji armii wynikał z realizacji programu profesjonalizacji Wojska

¹ G. Rdzanek, *Wojska lądowe RP*, [w:] R. Lipka, T. Smura (red.), *Siły Zbrojne RP – stan, perspektywy i wyzwania modernizacyjne*, Warszawa 2014, s. 19-20.

² J. Kajetanowicz, *Transformacja Sił Zbrojnych RP 1999-2020. Aspekt organizacyjny*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” 2021, nr 19, z. 1, s. 85.

³ Ibidem, s. 86.

⁴ Ibidem, s. 87.

⁵ Zarządzenie nr 25/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 1 października 2004 r., *Dziennik Urzędowy Ministra Obrony Narodowej* 2004, nr 13, poz. 139.

⁶ J. Kajetanowicz, op. cit., s. 88.

⁷ *The Military Balance*, Międzynarodowy Instytut Studiów Strategicznych, Londyn 2005, s. 92.

⁸ J. Kajetanowicz, op. cit., s. 90.

Polskiego. W 2008 r. wszedł w życie Program profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP na lata 2008-2010, który „zakładał pełne uzawodowienie wojska, co wiązało się z koniecznością rozformowania kolejnych jednostek”⁹. Wprowadzony w latach 2008-2010 Program profesjonalizacji skutkował dalszą redukcją wojska do poziomu 100 tys. żołnierzy, który to stan uznano za docelowy. Znaczne ograniczenie liczebności Sił Zbrojnych RP spowodowało, że w wojskach operacyjnych liczba jednostek bojowych uległa istotnej redukcji. Jedynym rodzajem sił zbrojnych, który uniknął cięć organizacyjnych, były wojska specjalne, które okazały się szczególnie przydatne do prowadzenia misji poza granicami kraju, czyli tzw. działań ekspedycyjnych.

Od 11 lutego 2009 r. w Polsce zaniechano poboru do wojska, a 22 stycznia 2010 r. zakończył się proces całkowitego uzawodowienia armii. „W grudniu 2012 r. Minister Obrony Narodowej T. Siemoniak zaakceptował Program rozwoju Sił Zbrojnych RP na kolejne lata 2013-2022. W dokumencie tym za priorytetowe kierunki uznano rozwijanie zdolności dowodzenia, rozpoznania, rażenia i wsparcia działań. Zakładano też doskonalenie takich zdolności, jak: mobilność, przetrwanie i ochrona wojsk”¹⁰. Na przełomie 2015 i 2016 r. powrócono do koncepcji utworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej, zakładającej sformowanie 17 brygad OT liczących 35 tys. żołnierzy. „W lipcu 2016 r., podczas szczytu NATO w Warszawie, przyjęto koncepcję wzmocnienia polityki odstraszania i obrony sojuszu, która zakładała wsparcie państw flanki wschodniej”¹¹. Od 2017 r. zaczęto rozwijać piąty rodzaj Sił Zbrojnych – zawsze blisko, bronią i wspierają lokalne społeczności, co było szczególnie widoczne podczas pandemii, powodzi czy innych kryzysów, w tym w trakcie kryzysu na granicy polsko-białoruskiej. W dalszym ciągu rozbudowywano Wojska Obrony Terytorialnej, tworząc stopniowo bataliony OT wchodzące w skład nowo powołanych w 2018 i 2019 r. brygad OT. „Podjęte działania w 2020 r. przez Ministra Obrony Narodowej doprowadziły do zwiększenia stanu osobowego Wojska Polskiego do liczby 123,7 tys. żołnierzy, w tym: 61,2 tys. w wojskach lądowych, 16,5 tys. w siłach powietrznych, 7 tys. w marynarce wojennej, 3,5 tys. w wojskach specjalnych i 16,7 tys. w WOT, pozostałe 18,8 tys. w dowództwach i sztabach szczebla centralnego, jednostkach logistycznych oraz administracji i szkolnictwie wojskowym”¹². W 2022 powołano także Dowództwo Komponentu Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni, które stało się podstawą dla Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni. Pod koniec tego roku osiągnięto stan 164 tys. żołnierzy.

Minione 20 lat były dla Sił Zbrojnych RP okresem szczególnie dynamicznych zmian organizacyjnych. „Ich głęboka redukcja wynikała przede wszystkim z nazbyt optymistycznej oceny sytuacji międzynarodowej przez organa polityczne NATO, gdyż podobne zmiany miały miejsce również w innych armiach europejskich sojuszu”¹³. Rok 2022 to rok przełomowy dla Wojska Polskiego nie tylko ze względu na podpisanie strategicznych umów na nowy sprzęt

⁹ R. Lipka, T. Smura (red.), *Siły Zbrojne RP – stan, perspektywy, wyzwania modernizacyjne*, Warszawa 2014, s. 20.

¹⁰ J. Kajetanowicz, op. cit., s. 94.

¹¹ P. Soloch, P. Pietrzak, *Szczyt NATO w Warszawie: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2016, nr I-IV, s. 26.

¹² *The Military Balance*, op. cit., s. 134-136.

¹³ J. Kajetanowicz, op. cit., s. 100.

wojskowy i dostawy nowoczesnego uzbrojenia dla polskich Sił Zbrojnych. W tym roku weszła w życie Ustawa o obronie Ojczyzny, zapewniająca m.in. zwiększenie liczebności Wojska Polskiego, uproszczenie systemu wstępowania do wojska czy zwiększenie budżetu obronnego. „Modernizacja Sił Zbrojnych RP jest procesem ciągłym i wieloletnim, ale także absorbuje znaczne środki budżetowe resortu obrony narodowej”¹⁴. Obecnie, ze względu na proces wzmocnienia naszego potencjału militarnego, tylko w bardzo ograniczonym zakresie Siły Zbrojne RP mogą zapewnić obronę polskiego terytorium w przypadku ewentualnego konfliktu zbrojnego. Diagnozy stawiane przez polską generalicję wskazują na konieczność wzmocnienia potencjału obronnego w związku z narastającym zagrożeniem. Szkoda tylko, że generalicja dostrzegła taką konieczność dopiero po wystąpieniu zagrożenia. Nie reagowała na decyzje polityczne, gdy bezzasadnie zredukowano naszą armię do 70 tysięcy w związku z programem profesjonalizacji armii w latach 2008-2010. Przecież to tamta generalicja była wówczas w służbie czynnej i miała wpływ na kształt armii. Odbudowa armii do wyższych stanów osobowych to zazwyczaj proces trwający wiele lat, o czym nie powinno się zapominać, jak również o przyszłości – jeśli chcesz pokoju, szykuj się do wojny.

Pod względem wielkości potencjału wojskowego „Ukraina zajmuje 27 pozycję. Ten potencjał w porównaniu z potencjałem armii rosyjskiej jest znikomy. Ukraina jednak ma bardzo potężną broń – jest nią wola walki. Jak zatem mamy oceniać nasze zdolności obronne, jeśli Polska zajmuje 25 pozycję?”¹⁵. To są dylematy, które Polska musi rozważyć i pilnie nakreślić perspektywę odbudowy swojego potencjału militarnego. Potrzeba wzmocnienia potencjału obronnego Polski, w tym w szczególności Sił Zbrojnych RP, które powinny być nowoczesne i zdolne do funkcjonowania w warunkach współczesnego środowiska bezpieczeństwa, wymusza konieczność wydatkowania odpowiednio wysokich nakładów finansowych. Ograniczone środki finansowe, jakimi dysponuje nasze państwo, w tym także resort obrony narodowej, nie pozwalają na zaspokojenie w krótkim okresie wszystkich niezbędnych potrzeb związanych z rozwojem Sił Zbrojnych RP. Istotne jest, iż na wyposażeniu naszej armii są już: systemy PATRIOT, czołgi K2, armatohaubice K9, drony BAYRAKTAR, niszczycele min KORMORAN II, armatohaubice KRAB, moździerze RAK, zestawy Piorun, zestawy Pilica czy zestaw Mała Narew oraz czołgi z Niemiec Leopard i amerykańskie Abramsy.

Wymienione programy rozwoju Wojska Polskiego były cyklicznie modyfikowane i dostosowywane do nowych wyzwań i potrzeb wynikających z sytuacji międzynarodowej. Wysiłki obronne podejmowane przez Polskę znajdują uznanie na arenie międzynarodowej. Warto dodać, że Polska wskazywana jest w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego jako najlepszy przykład właściwego wykorzystania ponaddziesięcioletniego członkostwa w NATO. Programując rozwój sił zbrojnych w najbliższych latach poza prognozą sytuacji bezpieczeństwa, wzięto pod

¹⁴ K. Płatek, *Wybrane aspekty modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP*, „Polska Zbrojna”, 17 sierpnia 2021, s. 1.

¹⁵ T. Mileszko, *Porównanie potencjału militarnego Ukrainy i Rosji. Starcie Dawida z Goliatem*, „Komputer-swiat.pl”, 20 stycznia 2022.

uwagę m.in. doświadczenia z misji poza granicami kraju, interes narodowy oraz zobowiązania wynikające z członkostwa Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim oraz Unii Europejskiej.

DZIAŁANIA PAŃSTWA POLSKIEGO W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM

Jakie działania w zakresie zarządzania bezpieczeństwem podejmuje państwo polskie i czy są one efektywne? Kryzys ukraiński przyczynił się do zagrożenia bezpieczeństwa Polski i Europy Środkowo-Wschodniej. Nie bez znaczenia mają prowadzone działania strategiczne Federacji Rosyjskiej (FR) wynikające ze Strategii bezpieczeństwa narodowego Rosji. Wyraźnie zarysowane tendencje samowystarczalności i ograniczona lista państw oraz instytucji, z którymi Rosja jest gotowa do współpracy, wskazują, że władze utrzymują konfrontacyjny model polityki zagranicznej. W Strategii bezpieczeństwa narodowego Rosji można m.in. dostrzec następujące zapisy: „Za źródło zagrożeń o charakterze wojskowym uznane zostały państwa zachodnie (głównie USA) i NATO, które nie tylko destabilizują sytuację na świecie, ale prowadzą wymierzone w Rosję wrogie działania. Nowa strategia bezpieczeństwa jest odzwierciedleniem postrzegania przez rosyjskie elity polityczne świata jako miejsca rywalizacji, podzielonego na strefy wpływów. Biorąc pod uwagę antyzachodni wydźwięk strategii, należy spodziewać się utrzymania konfrontacyjnego sposobu prowadzenia przez Rosję polityki zagranicznej i bezpieczeństwa”¹⁶. Zatem strategia odzwierciedla obecną politykę Rosji wobec Ukrainy, państw flanki wschodniej i USA.

W żywotnym interesie Polski leży z jednej strony jak najszybsze zakończenie konfliktu, z drugiej – wzmocnienie terytorium Rzeczypospolitej przez wojska amerykańskie, co w efekcie dawałoby Polakom większe poczucie bezpieczeństwa. Wpływ Polski na rozwój wydarzeń na Ukrainie jest ograniczony. Wojna w Ukrainie „wzbudziła zaniepokojenie w kontekście bezpieczeństwa Polski i regionu, dla którego zagrożeń dopatrywano się przede wszystkim w agresywnych działaniach Rosji”¹⁷.

Opis sposobów przeciwdziałania tym zagrożeniom, a także ocenę ich konsekwencji dla stosunków Polski z Rosją znaleźć można w pozycjach mojego autorstwa. Zebrane w nich materiały pozwoliły na zidentyfikowanie zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń oraz na określenie koniecznych zadań i powinności dla najważniejszych decydentów w państwie, a także elit politycznych, instytucji państwowych i społeczeństwa, mających zapewnić bezpieczeństwo państwa¹⁸.

¹⁶ A. Dyner, *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rosji*, „Biuletyn” 9 lipca 2021, nr 131 (2329), s. 1-2.

¹⁷ J. Bornio, *Bezpieczeństwo narodowe Polski w kontekście kryzysu ukraińskiego. Wymiar polityczno-militarny*, Warszawa 2020, s. 11.

¹⁸ A. Kwiatkowski, *Źródła zagrożeń bezpieczeństwa państwa*, [w:] T. Pączek, *Bezpieczeństwo państw Europy Środkowo-Wschodniej w kontekście konfliktu na Ukrainie*, Słupsk 2016, s. 115-126; A. Kwiatkowski (red.), *Europa w dobie kryzysu migracyjnego*, Kraków 2016, s. 1-286; A. Kwiatkowski, *Determinanty współpracy państw Europy Środkowej i Wschodniej w dziedzinie bezpieczeństwa*, [w:] M. Ziętarski (red.), *Bezpieczeństwo państw Europy Środkowej i Wschodniej. Kwestie społeczne, ekonomiczne, polityczne i militarne*, Poznań 2020, s. 115-126; A. Kwiatkowski, *Wewnętrzne determinanty bezpieczeństwa państwa*, [w:] J. Bursová, U.A. Domżał, A. Akimjak, Z. Domżał (red.), *Deformacje społecznych związków a możliwości ich eliminowania*, Łódź 2020, s. 88-

W odniesieniu do powyższego, a także wyartykułowanych zapisów Strategii FR zostały określone optymalne rozwiązania i prognozy rozwoju tej sytuacji z perspektywy interesów narodowych poszczególnych państw tego regionu, w tym Polski¹⁹. W konsekwencji tego dyskursu państwo polskie określiło sposoby zarządzania bezpieczeństwem z uwzględnieniem działań, które muszą być konieczne podjęte, aby utrzymać kontrolę nad sytuacją kryzysową wynikającą z prowadzonej wojny za granicą wschodnią i być przygotowanym na ewentualną agresję Rosji na nasz kraj. Koncepcja zarządzania została ujęta w Strategii bezpieczeństwa narodowego RP z 2020 r. W ramach zarządzania bezpieczeństwem planuje się m.in.:

- „zintegrować system zarządzania bezpieczeństwem narodowym, w szczególności kierowania bezpieczeństwem narodowym, zarządzania kryzysowego oraz cyberbezpieczeństwa,
- włączyć Marszałków Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w przygotowania do zarządzania bezpieczeństwem narodowym,
- dostosować krajowy system zarządzania kryzysowego do systemu reagowania kryzysowego Sojuszu Północnoatlantyckiego,
- przygotować i wdrożyć system łączności na potrzeby zarządzania systemem bezpieczeństwa narodowego, w tym kierowania obroną państwa i zapewnić, w ramach kompleksowego i zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego, na wszystkich poziomach administracji rządowej i samorządowej, spójność planowania cywilnego oraz planowania obronnego”²⁰.

Wymienione przedsięwzięcia uzupełnione doskonaleniem zarządzania zasobami osobowymi Sił Zbrojnych RP są kluczowe dla bezpieczeństwa. Sił Zbrojnych RP można użyć do zapewnienia bezpieczeństwa, pod warunkiem że użycie innych sił i środków jest niemożliwe, niewystarczające lub zostało wyczerpane. „Dysponują one wyposażeniem umożliwiającym prowadzenie działań z użyciem środków mobilnych, co umożliwi im przegrupowanie sił i środków w każde miejsce wystąpienia sytuacji kryzysowej na terenie Polski w stosunkowo krótkim czasie”²¹. Polityka bezpieczeństwa określa zasady, procesy i metody systemu zarządzania bezpieczeństwem państwa w celu osiągnięcia pożądaných rezultatów bezpieczeństwa. Określa ona także zaangażowanie kierownictwa wyższego szczebla w ciągłe doskonalenie bezpieczeństwa we wszystkich aspektach jego działalności. Kierownictwo ponosi pełną odpowiedzialność za poziom bezpieczeństwa państwa. W polityce bezpieczeństwa Polski Rosja zawsze

102; A. Kwiatkowski, *Zagrożenia geopolityczne regionu Europy Środkowo-Wschodniej*, [w:] Z. Ciekankowski (red.), *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, część druga, Białka Podlaska 2021, s. 343-355; A. Kwiatkowski, *Zagrożenia i przesłanki demontażu architektury bezpieczeństwa europejskiego (Threats and Grounds for Dismantling the European Security Architecture)*, “Security Dimensions” 2021, nr 38 (commemorative), s. 38-55.

¹⁹ Głos w dyskusji z udziałem przedstawicieli środowisk naukowych państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej, a także generałów Wojska Polskiego oraz ekspertów ds. bezpieczeństwa międzynarodowego pozwolił na wielopłaszczyznową ocenę i prognozę rozwoju sytuacji w całej Europie, a zwłaszcza państw Europy Środkowo-Wschodniej.

²⁰ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2020, s. 13-14.

²¹ J. Falecki, R. Kochańczyk, P. Sowizdraniuk, *Możliwości doskonalenia udziału Sił Zbrojnych RP w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego*, [w:] J. Falecki, R. Kochańczyk, P. Sowizdraniuk (red.), *Współczesne uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym państwa*, Katowice 2018, s. 36.

była trudnym partnerem, zwłaszcza po agresji na Ukrainę. Kryzys ukraiński, który miał miejsce w 2014 r., przerodził się w wojnę domową we wschodniej Ukrainie. Wpłynął na pogorszenie bezpieczeństwa Polski i na zwiększenie poczucia zagrożenia ze strony Rosji. „Duży wpływ na podtrzymywanie i wzmacnianie u znacznej części społeczeństwa polskiego poczucia zagrożenia ze strony Rosji miały niektóre polskie ugrupowania polityczne, na czele z Prawem i Sprawiedliwością i wspierające je środowiska dziennikarskie i eksperckie”²².

Polska staje się coraz bardziej państwem frontowym²³. W odniesieniu do procesów zachodzących w Ukrainie dziwić może zwłaszcza postawa niektórych polityków, głównie reprezentujących ekipę rządową (choćby: prezesa Prawa i Sprawiedliwości – J. Kaczyńskiego, premiera M. Morawieckiego, ministra sprawiedliwości Z. Ziobry), którzy w obliczu poważnego zagrożenia państwa szukają usilnie wokół siebie wrogów (w UE, Niemczech), a jednocześnie spotykają się z liderami europejskich partii konserwatywnych i prawicowych, a także lansują premiera Węgier, V. Orbána, pozytywnie nastawionego do prezydenta Rosji W. Putina. Obecnie winni oni skupiać uwagę na zacieśnianiu kontaktów politycznych i wojskowych, zwłaszcza w strukturach NATO i UE. Taka postawa oraz słabość rządów prawa i struktur społeczeństwa obywatelskiego, a także niezdolność instytucji państwowych do utrzymania stabilności porządku konstytucyjnego oraz ochrony obywateli przed dyskryminacją i zastraszeniem, nieprzestrzeganie praw i wolności człowieka, również ekstremizm i fundamentalizm strony rządowej (ideologiczny i religijny) i szukanie wokół siebie wrogów, ma istotny wpływ na efektywność i skuteczność zarządzania bezpieczeństwem państwa. Uwaga rządzących skoncentrowana na walkach wewnętrznych, zwalczaniu oponentów politycznych, tworzeniu podziałów w społeczeństwie w dobie zagrożenia wojną świadczy o cynizmie i braku odpowiedzialności za państwo. Uczestnicząc w systemie międzynarodowym, należy pamiętać, że dla państwa najważniejsze są dwa aspekty: polityczny i militarny. To obszar, w którym należy wykazać wysoki stopień skuteczności i efektywności w procesie zarządzania bezpieczeństwem państwa.

OCZEKIWANIA PAŃSTWA POLSKIEGO OD SOJUSZNIKÓW W OBLICZU WOJNY NA UKRAINIE

Jakiego wsparcia od sojuszników oczekuje państwo polskie w obliczu wojny na Ukrainie? Każdy uczestnik stosunków międzynarodowych zabiega o własne bezpieczeństwo. Wszelkie działania podejmowane przez inne państwa, które odbiegają od przyjętych standardów bezpieczeństwa, traktowane są jako zagrożenia. Często przeciwstawiając się tym zagrożeniom, poszukuje się sojuszników. Taka postawa może sprawiać wrażenie, iż strona poszukująca sojuszników chce gwarancji bezpieczeństwa, przez co wzmacnia potencjał sojusznika. Druga strona zaś może

²² M. Stolarczyk, *Dylematy bezpieczeństwa Polski w kontekście kryzysu i konfliktu ukraińskiego w latach 2013-2014*, [w:] K. Czornik, M. Lakomy (red.), *Dylematy polityki bezpieczeństwa Polski na początku drugiej dekady XXI wieku*, Katowice 2014, s. 59.

²³ S. Bieleń, *Pomyślmy o własnym interesie narodowym*, 2022, <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/prof-stanislaw-bielen-pomyslmy-o-wlasnym-interesie-narodowym/01dw0> (5.04.2022).

odbierać takie zachowania jako zagrożenie i podejmować działania nieracjonalne w stosunku do rzeczywistości. Finalnie mogą one doprowadzić do wybuchu wojny, która od zawsze stanowi zagrożenie dla ludności cywilnej. Tak tę sytuację postrzega Rosja, która dokonała agresji na Ukrainę, argumentując ten akt rozszerzającą się strefą wpływów Paktu Północnoatlantyckiego.

Nakreślając wizję silniejszej Europy, wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej, F. Mogherini, utrzymuje, iż: „Jako Europejczycy musimy wziąć na siebie większą odpowiedzialność za swoje bezpieczeństwo. Musimy być gotowi i zdolni do powstrzymywania zagrożeń z zewnątrz, reagowania na nie i chronienia się przed takimi zagrożeniami”²⁴. Jest to wyraźny sygnał dla państw członkowskich, by zweryfikowały swoje polityki w obliczu zagrożenia i uwzględniły konieczność współdziałania z Paktem Północnoatlantyckim. Nawiązując do powyższych uwag, należy stwierdzić, że wojna w Ukrainie „wzbudziła zaniepokojenie w kontekście bezpieczeństwa Polski i regionu, dla którego zagrożeń dopatrywano się przede wszystkim w agresywnych działaniach Rosji”²⁵. Działania Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz Unii Europejskiej podejmowane na arenie międzynarodowej, aby zapobiec tym zagrożeniom, a także ocenę konsekwencji zagrożeń dla stosunków Polski z Rosją ujęto we wskazanych powyżej artykułach mojego autorstwa. Zebrane w nich materiały pozwoliły na zidentyfikowanie zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń oraz na określenie koniecznych zadań i powinności dla najważniejszych decydentów w państwie, a także elit politycznych, instytucji państwowych i społeczeństwa, mających zapewnić bezpieczeństwo państwa. Również M. Banasik i A. Rogozińska²⁶ zidentyfikowali i scharakteryzowali zagrożenia ze strony Federacji Rosyjskiej oraz ocenili ich konsekwencje dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Przedstawili działania Sojuszu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej, jakie są podejmowane na arenie międzynarodowej, aby zapobiec tym zagrożeniom. Dokonali oceny konsekwencji zagrożeń dla stosunków Polski z Rosją.

G. Hauser i F. Kernic wykazali, iż: „W dzisiejszych czasach konieczność oparcia bezpieczeństwa na zbiorowym wysiłku państw wynika ze specyfiki współczesnych wyzwań i zagrożeń o zasięgu międzynarodowym oraz ze specyfiki zbrojeń będących wynikiem i skutkiem procesów globalizacyjnych. Dotyczy to zarówno mocarstw, państw średnich, jak i małych o ograniczonym potencjale obronnym. Koncepcja ta głównie poprzez dialog, zaufanie i gwarancje daje realne możliwości kształtowania europejskiego obszaru bezpieczeństwa”²⁷. D. Mierzejewski uważa, że „najistotniejszym elementem obrony Sojuszu ma być wiarygodne odstraszenie, polegające na utrzymywaniu na wysokim poziomie możliwości obronnych Paktu”²⁸. Powołując się na badania wymienionych autorów zagranicznych i rodzimych, widzimy, że zarówno Polska, jak i kraje europejskie upatrują swoje bezpieczeństwo w gwarancjach sojusznicznych.

²⁴ F. Mogherini, *Wspólna wizja, wspólne działanie: Silniejsza Europa, Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, Bruksela 2016, s. 16.

²⁵ J. Bornio, op. cit., s. 11.

²⁶ M. Banasik, A. Rogozińska (red.), *Zagrożenia Federacji Rosyjskiej i bezpieczeństwo międzynarodowe*, Warszawa 2020, s. 1-206.

²⁷ G. Hauser, F. Kernic, (red.), *European Security in Transition*, Aldershot 2006, s. 21.

²⁸ D. Mierzejewski, *Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych*, Toruń 2011, s. 196.

W przekazie publicznym konflikt na Ukrainie uznawany jest za najpoważniejsze po okresie zimnej wojny wyzwanie, któremu Europa musi stawić czoła, by zachować pokój na kontynencie europejskim. Agresja powinna zmotywować kraje członkowskie UE, w tym Polskę, do wypracowania silnych podwalin Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony oraz do zmierzenia się z nowymi wymiarami bezpieczeństwa energetycznego i surowcowego. Powstający wokół nas nowy porządek międzynarodowy będzie dla Polski i UE poważnym wyzwaniem, ale też szansą (choćby na próbę wiarygodności wśród koalicyjnych partnerów czy tworzenie nowych ram przyszłego ładu międzynarodowego).

Zdaniem byłego ambasadora Polski w USA, R. Schnepfa, NATO nie jest zbyt silne, aby doprowadzić Sojusz do konfrontacji z Rosją. Jeśli przy tym uwzględnimy z jednej strony wołanie prezydenta Ukrainy W. Zełenskigo o zamknięcie nieba nad Ukrainą, co w efekcie wciągnęłoby Pakt w działania wojenne, a z drugiej fakt, że kraje zachodnie, przywiązujące dużą wagę do poszanowania wartości, wolności i demokracji, widzą ludobójstwo ludności cywilnej, w tym dzieci, to faktycznie mamy do czynienia z sytuacją trudną. Niemniej jednak wsparcie sojuszników jest ważne. Sojuszniczy potencjał militarny wpisuje się w ideę odstraszenia. Niejednokrotnie wyraz temu dawał obecny ambasador USA w Polsce M. Brzezinski, który podkreślał, że bezpieczeństwo Polski gwarantują Stany Zjednoczone i w przypadku agresji udzielą natychmiastowego wsparcia wynikającego z art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego. Równie stanowczy głos dotyczący bezpieczeństwa Polski, ale nie tylko, wybrzmiewa w wypowiedzi byłego ambasadora Polski w USA – R. Schnepfa. Aktywność militarną Rosji na Ukrainie można byłoby osłabić – twierdzi R. Schnepf. Podczas wywiadu udzielonego redaktor M. Olejnik w programie „Kropka nad i” stwierdził, iż „obecnie należałoby zorganizować kilka dużych ćwiczeń na świecie (na Morzu Barentsa, na wodach wokół Półwyspu Koreańskiego, podnieść stan gotowości 16 Brygady Lotnictwa Bojowego na Alasce), aby w ten sposób zdywersyfikować armię rosyjską walczącą na terenie Ukrainy, a ponadto wzmocnić flankę wschodnią 100 tysiącami żołnierzy NATO, aby zadziałał element odstraszenia”²⁹. Powyższe działania mogłyby wpłynąć na zweryfikowanie polityki Kremla. Może to jest sposób na zatrzymanie działań wojennych, co miałoby wpływ na (przynajmniej czasowe) ustabilizowanie bezpieczeństwa Polski i krajów ościennych.

Prowadzone przez polską dyplomację i Prezydenta RP negocjacje dotyczące obecności amerykańskich żołnierzy na terytorium Polski napotykały na poważny opór. Ciągłe naruszanie demokratycznych zasad przez rządzących, ingerencje w wymiar sprawiedliwości i niczym nieuargumentowane próby niszczenia wolnych mediów w znaczący sposób zakłócają polsko-amerykańskie relacje.

Brak zdecydowanej reakcji Zachodu może przesunąć w czasie agresję na kraje europejskie. Rosja uznana za kraj terrorystyczny, a jej prezydent za mordercę, któremu grozi dożywocie, nie cofnie się przed niczym, tym bardziej że nie ma już nic do stracenia. Warto przytoczyć

²⁹ M. Olejnik, *Wywiad z Ryszardem Schnepfem, byłym ambasadorem Polski w USA*, TVN 24, „Kropka nad i”, 10 marca 2022.

tu opinię admirała J. Stavridisa, byłego naczelnego dowódcy Sojusznicznych Sił Zbrojnych NATO w Europie. Według niego wojnie będzie można zapobiec tylko wówczas, gdy Rosjanie nabiorą przekonania, że tzw. Zachód będzie gotowy do obrony wolności Stanów Zjednoczonych oraz wolności ich sojuszników.

Istotne spostrzeżenie formułuje B. Molo. Autorka zauważa, że będące wynikiem wojny „migracje uchodźców mogą wpłynąć na bezpieczeństwo i mogą być źródłem potencjalnych napięć i konfliktów”³⁰. Trudno nie zgodzić się z tym stwierdzeniem, gdyż duża liczba uchodźców z Ukrainy, która schroniła się na terenie naszego kraju przed okrucieństwem wojny, może wywołać je w niedalekiej przyszłości.

Uwzględniając powyższe zagrożenia oraz stan posiadania naszej armii, można stwierdzić, że Polska oczekuje gwarancji i wsparcia od sojuszników z NATO i UE, ale także zwiększenia funduszy na wzmocnienie potencjałów militarnych wojsk sojusznicznych. Główne oczekiwania Polski były niejednokrotnie artykułowane na spotkaniach z sojusznikami oraz określone m.in. podczas odprawy rozliczeniowo-koordynacyjnej kierowniczej kadry Ministerstwa Obrony Narodowej i Sił Zbrojnych z udziałem Prezydenta RP i szefa MON. Na tym spotkaniu Prezydent RP zaznaczył, że: „z uwagi na pomoc militarną, której Polska do tej pory udzieliła Ukrainie, nasz kraj oczekuje uzupełnienia braków, które powstały na skutek przekazania broni sąsiadom za wschodnią granicą, zakup nowego sprzętu może zająć lata, a uzupełnień potrzebujemy szybko. Obecnie potrzebna jest pomoc właściwie wszystkich naszych sojuszników, zwłaszcza tych najpoważniejszych, by przesłali nam sprzęt, i to niekoniecznie nowy, gdyż Polska przekazała sprzęt używany, więc także używany sprzęt jesteśmy w stanie przyjąć, byle uzupełnić przynajmniej w części to, co utraciliśmy”³¹. Tak więc Polska w obliczu wojny na Ukrainie oczekuje głównie wsparcia militarnego i zakupów nowoczesnego uzbrojenia, i to możliwie w jak najkrótszym czasie.

MODEL ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM MILITARNYM PAŃSTWA POLSKIEGO W ŚWIETLE DZIAŁAŃ WOJENNYCH ROSJI NA UKRAINIE

Jakie korekty należy wprowadzić do modelu zarządzania bezpieczeństwem militarnym państwa polskiego w świetle działań wojennych Rosji na Ukrainie? Granica wschodnia Polski jest zewnętrzną granicą zjednoczonej Europy. Ten styk z państwami Europy Wschodniej jest źródłem wyzwań, jak i zagrożeń. Kryzys polityczny na Białorusi, nasilający się od sierpnia 2020 r. po sfałszowanych w tym kraju wyborach prezydenckich, sztucznie wytworzył presję migracyjną na granicy polsko-białoruskiej i tym samym na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej. Dodatkowo agresja na Ukrainę spowodowała, iż zagrożenie na naszej wschodniej granicy wzrosło. W kontekst geopolityczny zaistniałej sytuacji wpisuje się test kondycji i gotowości

³⁰ B. Molo (red.), *Migracja i uchodźstwo wyzwaniem dla bezpieczeństwa i współpracy międzynarodowej w XXI wieku*, Kraków 2018, s. 7.

³¹ M. Rawicz, *Polska oczekuje uzupełnienia braków sprzętu wojskowego, który przekazała Ukrainie*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 13 czerwca 2022.

obronnej państwa polskiego i wschodniej flanki NATO. W ramach zarządzania bezpieczeństwem RP wypracowano trzy modelowe opcje. „Pierwsza dotyczy umiędzynarodowienia systemu bezpieczeństwa narodowego – dotyczy maksymalnego umiędzynarodowienia bezpieczeństwa Polski. Druga usamodzielnienia systemu bezpieczeństwa narodowego – odpowiada zaspokojeniu wszelkich potrzeb samodzielnie przez państwo, a trzecia zrównoważonego integrowania systemu bezpieczeństwa narodowego – odpowiada zrównoważonemu umiędzynarodowieniu i usamodzielnieniu bezpieczeństwa Polski. Najkorzystniejszą i najbardziej racjonalną opcją winna być opcja trzecia. To zgodnie z nią powinny być formułowane zadania wychodzące naprzeciw ewentualnemu negatywnemu rozwojowi strategicznych warunków bezpieczeństwa”³².

Odpowiedzialność za bezpieczeństwo państwa to podnoszenie jakości zarządzania tym bezpieczeństwem. To przewidywanie przyszłości i dbanie o własny potencjał cywilno-militarny, wzmacnianie go, a nie jego redukowanie. Jego wzmacnianie powinno wyrażać dbałość o bezpieczeństwo Polski i stanowić potencjalne odstraszenie dla agresora. W działaniach tych powinniśmy wyciągać wnioski z historii. Należy zakładać różne scenariusze. Powinniśmy być przygotowani do samodzielnego odparcia agresji (przynajmniej w początkowej jej fazie), a to wymaga ciągłych wysiłków na rzecz podnoszenia gotowości bojowej naszych Sił Zbrojnych, przejawiającej się w zdolności wojsk do podjęcia w określonym czasie działań bojowych. „Poziom gotowości bojowej zależy od stanu morale wojsk, poziomu ich wyszkolenia i wyposażenia, stanu ukompletowania, stopnia zabezpieczenia materiałowego i technicznego oraz gotowości alarmowej i mobilizacyjnej”³³. Wysiłki te są wkładem w umacnianie zdolności obronnych NATO i UE.

Wyartykułowana opcja zrównoważonego integrowania systemu bezpieczeństwa narodowego stanowić powinna ważny kierunek dla decydentów zarządzania bezpieczeństwem militarnym państwa polskiego w świetle działań wojennych Rosji na Ukrainie. Modelowy kierunek winien być poparty skutecznym wdrażaniem go w obecne realia.

Za pomocą jakich działań można zwiększyć bezpieczeństwo Polski? Podstawowym czynnikiem kształtującym bezpieczeństwo Polski jest jej silne osadzenie w strukturach transatlantyckich i europejskich, a także rozwój współpracy dwustronnej i regionalnej z najważniejszymi partnerami. Z tego wynikają określone działania, które Polska musi podjąć, aby zwiększyć bezpieczeństwo. Do nich zaliczyć możemy po pierwsze podnoszenie gotowości Sił Zbrojnych do współpracy przy zwalczaniu różnych typów zagrożeń, przede wszystkim potencjalnej agresji wymierzonej w Polskę lub państwo sojusznicze. Po drugie poprawę jakości koordynacji współdziałania w reagowaniu na niemilitarne sytuacje kryzysowe. I po trzecie podnoszenie poziomu szkolenia przygotowawczego żołnierzy delegowanych do udziału w operacjach zagranicznych.

Członkostwo w NATO oznacza też dla Polski stałe wzmacnianie własnych zdolności obronnych. Polska musi stale podnosić jakość swoich Sił Zbrojnych oraz wносить znaczący wkład w realizację sojuszniczych zadań w zakresie zbiorowej obrony i reagowania kryzysowego bez względu

³² *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP*, BBN, Warszawa 2013, s. 193.

³³ M. Laprus (red.), *Leksykon wiedzy wojskowej*, Warszawa 1979, s. 130.

na kierunek i charakter zagrożeń. Bezpieczeństwo naszego państwa można zwiększyć także poprzez: „ochronę podstaw życia ludzi, zaspokajanie ich potrzeb oraz umożliwianie realizacji aspiracji życiowych, a także ochronę tożsamości narodowej określanej jako zdolność do utrzymywania kultury, zwyczajów czy języka”³⁴, jak również poprzez ściślejszą współpracę między siłami zbrojnymi państw członkowskich i lepsze zarządzanie kryzysowe, a także skupienie uwagi na budowaniu odporności i stosowaniu zintegrowanego podejścia do konfliktów i kryzysów.

Jakie ryzyka towarzyszą realizowanym i sugerowanym do realizacji działaniom? Powyższym działaniom towarzyszyć będzie ryzyko związane z nieprzewidywalnością skutków działania, niebezpieczeństwa, możliwością nieosiągnięcia założonego celu czy zakładanych wcześniej efektów. Ryzyko wynika w głównej mierze z niepewności co do wyników działania.

Zarządzanie ryzykiem stanowi integralną część całościowego procesu zarządzania bezpieczeństwem. Źródła ryzyka należy poszukiwać zarówno wewnątrz kraju, jak również w otoczeniu. Biorąc pod uwagę, iż ryzyko charakteryzuje pewnego rodzaju nieograniczoność, należy skutecznie nim zarządzać. Celem zarządzania ryzykiem jest identyfikacja potencjalnych zagrożeń i związanych z nimi zdarzeń, które mogą oddziaływać na nasze państwo i realizację jego celów, oraz utrzymanie ryzyka na ustalonym poziomie. Ryzyko, z którym należy liczyć się podczas wojny na Ukrainie, to według włoskiego senatora M. Romeo tworzenie bomby migracyjnej przez Rosję w celu postawienia Europy w trudnej sytuacji. Rosja ma interesy w zdestabilizowaniu tego obszaru geograficznego, by zwiększyć napływ migracyjny i postawić w trudnej sytuacji państwa europejskie, w tym Polskę. Jego zdaniem, jeśli doszłoby do „zaognienia sytuacji politycznej w północnej Afryce, byłaby to katastrofa dla Europy i przede wszystkim dla Włoch, które są na pierwszej linii na Morzu Śródziemnym”. Ponadto senator twierdzi, że to „nie może być tylko włoski problem ani nawet europejski. Nadszedł czas, by zaangażować także Sojusz Północnoatlantycki”³⁵. Jest to dyskusyjna wizja. Wielu ekspertów prognozuje, że włączenie NATO w obecnej sytuacji zapoczątkowałoby wojnę globalną. Z analizy studiowanej przez nas literatury wynika, iż: przedłużająca się wojna na Ukrainie grozi negatywnymi skutkami dla globalnej gospodarki, przede wszystkim wzrostem cen żywności i huraganem głodu. Konflikt wpływa na bezpieczeństwo żywnościowe, powoduje bezpośredni wzrost cen produktów i surowców energetycznych. Wojna ogranicza możliwości niesienia międzynarodowej pomocy humanitarnej, zwiększając jej koszty. Największym dramatem wojny na Ukrainie jest cierpienie jej mieszkańców, eksperci ostrzegają, że rosyjska agresja niesie za sobą również poważne ryzyko środowiskowe. Konieczne może okazać się ograniczenie sankcji dla eksportu żywności i nawozów z Rosji, a to znacząco wzmocniłoby jej budżet, który byłby wykorzystany na zbrojenie. Powyższe ryzyka dotknęłyby Polskę. Przekazywanie Ukrainie uzbrojenia będącego na wyposażeniu Sił Zbrojnych, jak również pomoc dla ukraińskich uchodźców

³⁴J. Gierszewski, *Bezpieczeństwo społeczne, jako dziedzina bezpieczeństwa narodowego*, „Historia i Polityka” 2018, 23(30), s. 25.

³⁵R. Bojanowicz, *Wywiad dla dziennika Libero z włoskim senatorem współzrządzającej we Włoszech Ligi Massimo Romano*, „Forsal.pl”, 13 marca 2023.

z pewnością jest zapamiętane przez Rosjan. Przy niekorzystnym przebiegu sytuacji geopolitycznej, Polska spośród państw flanki wschodniej byłaby pierwszym celem do ataku. Takie stanowisko prezentowali wysocy rangą rosyjscy politycy z byłym prezydentem D. Miedwiediewem. Analizując działania na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa Polski, warto pochylić się nad wyartykułowanymi ryzykami.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Zamieszczone w artykule rozważania na temat stanu bezpieczeństwa militarnego Polski w latach 2014-2022 na podstawie analizy dokumentów rosyjskich i polskich, oficjalnych wypowiedzi przywódców politycznych w mediach oraz poglądów autorów zajmujących się problematyką bezpieczeństwa Polski pozwalają nam udzielić odpowiedzi na postawione w artykule pytanie: *Jaki wpływ na bezpieczeństwo Polski mają działania wojenne Rosji na Ukrainie?* Odpowiedź brzmi: Polska nie jest w stanie samodzielnie oddalić zagrożeń ze strony Rosji, podobnie jak pozostałe państwa członkowskie tego regionu ze względu na ograniczoność własnego potencjału militarnego. Przyjęcie do Sojuszu Północnoatlantyckiego Finlandii oraz gotowość wstąpienia do niego Szwecji w efekcie zakreśla większy obszar obecności NATO w sąsiedztwie z Rosją, a tym samym zwiększa bezpieczeństwo Polski. Poza tym duże znaczenie dla bezpieczeństwa Polski i Europy mają jej wysiłki na rzecz wzmocnienia potencjału wojskowego, także wsparcie militarne Ukrainy przez Sojusz Północnoatlantycki i Unię Europejską.

Przeprowadzone w niniejszym artykule rozważania na temat stanu bezpieczeństwa militarnego Polski w latach 2014-2022 pozwalają nam sformułować następujące wnioski:

Wniosek 1. Polska swoją politykę bezpieczeństwa opiera na filarze sojuszniczym, tak jak pozostałe państwa członkowskie tego regionu, ze względu na ograniczoność własnego potencjału nie jest w stanie sama oddalić zagrożeń ze strony Rosji³⁶.

Wniosek 2. Polska nie jest w stanie samodzielnie uniknąć zagrożeń ze strony Rosji utrzymującej konfrontacyjny model polityki zagranicznej.

Wniosek 3. Gdyby nie agresja Rosji na Ukrainę, to rozmieszczenie i liczebność potencjału NATO nie spowodowałoby jego relokacji przy granicach Rosji. Akces wstąpienia do Sojuszu Północnoatlantyckiego Szwecji i Finlandii zakreśla w efekcie większy obszar obecności NATO w sąsiedztwie z Rosją.

Wniosek 4. Polska podjęła wysiłki na rzecz wzmocnienia potencjału wojskowego. Wysiłki te są istotne, gdyż wzmocniają potencjał nie tylko naszego państwa, ale także Paktu Północnoatlantyckiego. Sukcesywne zwiększanie nakładów na polską armię poprawia bezpieczeństwo Polski i jej sojuszników, zwiększając ich ochronę przed agresją Rosji. Wymuszona zagrożeniem inicjatywa jest jednak spóźniona, gdyż odbudowa potencjału militarnego to proces, który trwa latami.

³⁶ J. Bornio, op. cit., s. 14.

Wniosek 5. Wsparcie militarne Ukrainy zatrzymać może rozprzestrzenienie się wojny na Polskę i kraje wschodniej flanki. Im więcej udzieli się wsparcia Ukrainie, tym zagrożenie bezpieczeństwa tych państw będzie mniejsze.

BIBLIOGRAFIA

- Banasik Mirosław, Rogozińska Agnieszka (red.). 2020. Zagrożenia Federacji Rosyjskiej i bezpieczeństwo międzynarodowe. Warszawa: Difin.
- Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP. 2013. Warszawa: BBN.
- Bieleń Stanisław. 2022. Pomyślmy o własnym interesie narodowym. <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/prof-stanislaw-bielen-pomyslmy-o-wlasnym-interesie-narodowym/01dw0>.
- Bojanowicz Roma. 13 marca 2023. „Wywiad dla dziennika Libero z włoskim senatorem współpracującej we Włoszech Ligi Massimiliano Romeo”. Forsal.pl
- Bornio Jakub. 2020. Bezpieczeństwo narodowe Polski w kontekście kryzysu ukraińskiego. Wymiar polityczno-militarny. Warszawa: Difin.
- Dyner Anna. 2021. „Strategia bezpieczeństwa narodowego Rosji”. *Biuletyn* 131(2329): 1-2.
- Falecki Janusz, Kochańczyk Rafał, Sowizdraniuk Piotr. 2018. Możliwości doskonalenia udziału Sił Zbrojnych RP w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego. W *Współczesne uwarunkowania zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym państwa*. 29-47. Szkoła Policji w Katowicach.
- Gierszewski Janusz. 2018. „Bezpieczeństwo społeczne jako dziedzina bezpieczeństwa narodowego”. *Historia i Polityka* 23(30): 21-38.
- Hauser Gunther, Kernic Franz (red.). 2006. *European Security in Transition*. Wielka Brytania, Aldershot: Ashgate.
- Kajetanowicz Jerzy. 2021. „Transformacja Sił Zbrojnych RP 1999-2020. Aspekt organizacyjny”. *Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej* 19(1): 83-103.
- Kwiatkowski Adam. (red.). 2016. *Europa w dobie kryzysu migracyjnego*. Kraków: Wydawnictwo WSBPiI „Apeiron”.
- Kwiatkowski Adam. 2016. Źródła zagrożeń bezpieczeństwa państwa. W *Bezpieczeństwo państw Europy Środkowo-Wschodniej w kontekście konfliktu na Ukrainie*. 251-260. Wydawnictwo Społeczno-Prawne w Słupsku.
- Kwiatkowski Adam. 2020. Determinanty współpracy państw Europy Środkowej i Wschodniej w dziedzinie bezpieczeństwa. W *Bezpieczeństwo państw Europy Środkowej i Wschodniej. Kwestie społeczne, ekonomiczne, polityczne i militarne*. 115-126. Wydawnictwo Silva Rerum w Poznaniu.
- Kwiatkowski Adam. 2020. Wewnętrzne determinanty bezpieczeństwa państwa. W *Deformacje społecznych wzťahov a možnosti ich eliminowania*. 88-102. Wydawnictwo Uczelni Nauk Społecznych w Łodzi.
- Kwiatkowski Adam. 2021. „Zagrożenia i przesłanki demontażu architektury bezpieczeństwa europejskiego (Threats and Grounds for Dismantling the European Security Architecture)”. *Security Dimensions* nr 38 (commemorative): 38-55.

- Kwiatkowski Adam. 2021. Zagrożenia geopolityczne regionu Europy Środkowo-Wschodniej. W Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa państwa, część druga. 343-355. PSWBP w Białej Podlaskiej.
- Laprus Marian (red.). 1979. Leksykon wiedzy wojskowej, Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej.
- Lipka Rafał, Smura Tomasz (red.). 2014. Siły Zbrojne RP – stan, perspektywy, wyzwania modernizacyjne. Warszawa: Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego.
- Mierzejewski Donat. 2011. Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Mileszko Tomasz. 20 stycznia 2022. Porównanie potencjału militarnego Ukrainy i Rosji. Starcie Dawida z Goliatem. Komputerswiat.pl.
- Mogherini Federica. 2016. Wspólna wizja, wspólne działanie: Silniejsza Europa, Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej, Bruksela: Wydawnictwo UE.
- Molo Beata (red.). 2018. Migracja i uchodźstwo wyzwaniem dla bezpieczeństwa i współpracy międzynarodowej w XXI wieku. Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM.
- Olejniki Monika. 10 marca 2022. „Wywiad z Ryszardem Schnepfem, byłym ambasadorem Polski w USA”. W TVN 24, Kropka nad i.
- Płatek Krzysztof. 17 sierpnia 2021. „Wybrane aspekty modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP”. Polska Zbrojna.
- Rawicz Marta. 13 czerwca 2022. „Polska oczekuje uzupełnienia braków sprzętu wojskowego, który przekazała Ukrainie”. Dziennik Gazeta Prawna.
- Rdzanek Grzegorz. 2014. Wojska lądowe RP. W Siły Zbrojne RP – stan, perspektywy i wyzwania modernizacyjne. 17-40. Warszawa: Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego.
- Soloch Paweł, Pietrzak Paweł. 2016. „Szczyt NATO w Warszawie: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski”. Bezpieczeństwo Narodowe I-IV: 13-33.
- Stolarczyk Mieczysław. 2014. Dylematy bezpieczeństwa Polski w kontekście kryzysu i konfliktu ukraińskiego w latach 2013-2014. W Dylematy polityki bezpieczeństwa Polski na początku drugiej dekady XXI wieku. 41-87. Wydawnictwo Regionalnego Ośrodka Debaty Międzynarodowej w Katowicach.
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. 2020. Warszawa: Akademia Sztuki Wojennej.
- The Military Balance. 2005. London: Międzynarodowy Instytut Studiów Strategicznych.
- Zarządzenie nr 25/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 1 października 2004 r., Dziennik Urzędowy Ministra Obrony Narodowej 2004, nr 13, poz. 139.